

OPINIILE CADRELOR DIDACTICE DESPRE DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ ÎN CADRUL CURSURILOR DE FORMARE CONTINUĂ

**MARIA PERETEATCU, doctor, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova**

**LARISA ZORILO, doctor, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova**

Annotation: *The article identifies various approaches to the concept of lifelong learning, the role of ongoing education of teachers for professional and personal development in the vision of several scholars both from us in the country and abroad. The study carried out on a sample of 75 teachers refers to their assessments on the quality and usefulness of the course Inclusive education, the quality of teaching the course, the relationship between the teacher-audience, the development of skills / competences in the field of inclusive education, as well as the teaching materials / technologies used in the framework. Inclusive Education course. The article also includes opinions, proposals and recommendations for further training in the field of Inclusive Education at university level.*

Keywords: *lifelong learning, inclusive education, professional skills, quality and utility, teacher-student relationship, teaching technologies, etc.*

Conceptul de formare continuă definește direcțiile educaționale esențiale pentru activitatea de perfecționare a cadrelor didactice, conturate la nivelul sistemelor de învățământ, prin consolidarea reformelor deja întreprinse și reevaluarea priorităților într-o societate bazată pe tehnologii avansate. Formarea continuă răspunde la aceste evoluții și la problemele lor, integrabile în contextul mai larg al educației permanente. Formarea continuă a cadrelor didactice este ulterioară formării inițiale și asigură cadrelor didactice fie dezvoltarea competențelor profesionale deja dobândite, fie dobândirea de noi competențe [4, p.18].

Formarea continuă a cadrelor didactice reprezintă o perspectivă de devenire profesională a cadrului didactic în plan cognitiv, afectiv și psihosocial, constituind un prilej de dezvoltare personală care să-i permită să creeze noi cunoștințe și să adapteze cunoștințele acumulate la contexte aflate într-o continuă schimbare. În cadrul formării continue, persoanele formate constituie nu doar un obiect al formării, ci constituie elemente active ale formării deschise unui parteneriat cu formatorii [2, p.33].

Activitățile de formare continuă a cadrelor didactice din Republica Moldova sunt asigurate de un cadru legislativ național: Codul Educației al Republica Moldova [1, a. 126],

Regulamentul cu privire la activitatea Consiliului Național de Formare Profesională Continuă [5] și de un șir de acte normative care stabilesc modul de realizare și funcționare a sistemului de formare continuă a cadrelor didactice, în scopul formării unei societăți capabile să se adapteze la dinamica schimbărilor din lumea contemporană. Cercetătorul M. Gonciar menționează că „dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice și ale managerilor școlari trebuie privită ca un sistem de calități individuale ale fiecărui cadru didactic și manager, care asigură succesul activității profesionale în cadrul clasei de elevi și în conducerea școlii. Dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice

este legată de dezvoltarea individuală a fiecărui elev, iar dezvoltarea competențelor conducătorilor școlari – de performanța instituției” [6, p. 106].

În opinia cercetătorilor Vl. Guțu și A. Cara [3], sistemul de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul secundar general necesită elaborarea standardelor de formare continuă, care este motivată de schimbările din sistemul de formare continuă a cadrelor didactice din Republica Moldova: „trecerea de la un sistem reglat de ofertă (instituțiile oferă un anumit tip de formare continuă, iar profesorii, în lipsă de alternativă, urmează ceea ce li se oferă) la un sistem reglat de cererile, interesele și necesitățile reale ale cadrelor didactice; deschiderea sistemului către ofertanți multipli de formare și, în consecință, către oferte multiple de formare; încurajarea concurenței libere, dar și a parteneriatului între ofertanți diverși de formare, fapt care va duce la ameliorarea calității generale a ofertei; încurajarea cadrelor didactice de a-și asuma și construi propriul traseu de formare continuă” [3, p.30].

Cadrele didactice de la clasă/grupă au un rol fundamental în procesul incluziunii, ele fiind responsabile pentru educarea tuturor copiilor. Atitudinile cadrelor didactice față de educația incluzivă depind de experiența acestora cu copiii cu dizabilități, formarea inițială, formarea continuă, existența unor forme de sprijin la clasă, mărimea clasei/grupeii de copii și responsabilitățile pe care le au la clasă/grupă. Tendințele generale ale formării continue a cadrelor didactice preuniversitare pun în evidență câteva fenomene importante: contextul formării continue, formarea competențelor profesionale, profesionalismul ca factor al dezvoltării profesionale, dezvoltarea profesională ca semn al eficienței și calității activității educaționale și formarea competenței de formare continuă ca element de autoreglare a eficienței profesionale.

Interviu individual a fost organizat cu educatori și învățători care au urmat cursul Educație incluzivă. Informațiile solicitate au vizat, în general, aprecieri ale acestora asupra calității și utilității cursului educație incluzivă, calitatea predării cursului, relația cadrul didactic-audienți, dezvoltarea abilităților / competențelor, materialele didactice / tehnologiile didactice utilizate în cadrul cursului Educație incluzivă

În cercetarea realizată am urmărit scopul estimării situației privind implementarea cursului Educație Incluzivă în formarea continuă a cadrelor didactice la nivel universitar și elaborarea unor concluzii privind îmbunătățirea și eficientizarea procesului de formare continua în domeniul educației incluzive.

De la respondenți au fost colectate 75 chestionare.

În continuare vom prezenta analiza rezultatelor obținute pe diverse dimensiuni conform chestionarului completat.

Tabelul 1. A. Calitatea și utilitatea cursului educație incluzivă

A. CALITATEA ȘI UTILITATEA CURSULUI EDUCAȚIE INCLUZIVĂ (EI)					
	În foarte mare măsură	În mare măsură	Suficient	În mică măsură	Deloc

1.Cursul Educație incluzivă (EI), este consistent, structurat logic, clar și motivant	47 (62,66%)	26 (34,67%)	2 (2,67%)		
2.Cursul EI conține un set de obiective și finalități de studiu clar definite, orientate spre formarea de competențe profesionale în domeniu	43 (57,33%)	30 (40,00%)	2 (2,67%)	-	
3.Repartizarea orelor pentru teorie, seminare/laborator și lucrul individual este optimală	32 (42,67%)	25 (33,33%)	13 (17,33%)	5 (6,67%)	
4.Cursul se bazează pe o bibliografie consistentă și actualizată	42 (56,00%)	27 (36,00%)	6 (8,00%)	-	
5.Cursul conține informații suficiente și utile pentru activitatea cu copiii cu cerințe educaționale speciale	54 (72,00%)	14 (18,67%)	7 (9,33%)	-	
6.După studierea cursului EI interesul meu pentru domeniu a crescut	45 (60,00%)	25 (33,33%)	5 (6,67%)	-	
7.Cursul EI este un curs academic necesar	53 (70,67%)	20 (26,66%)	2 (2,67%)		

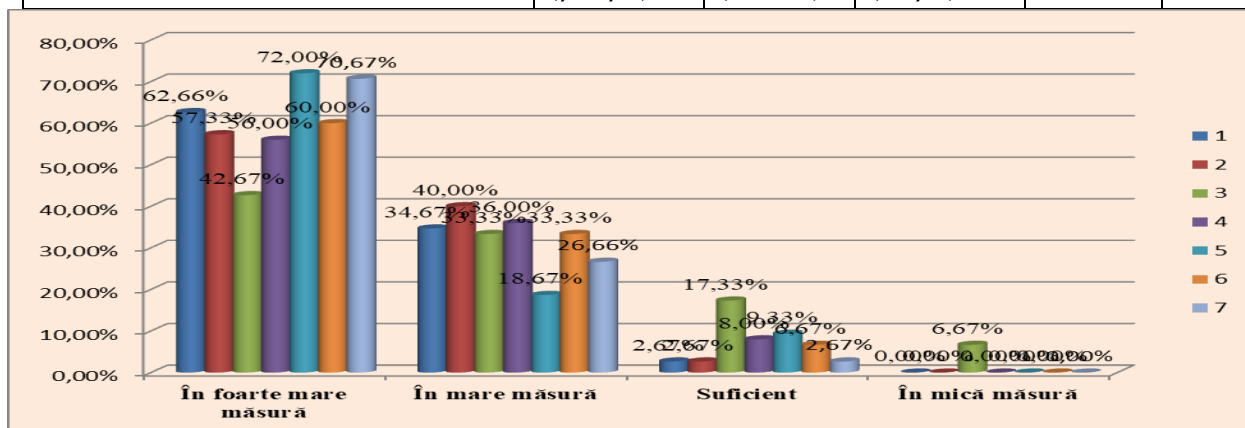

Figura 1. Calitatea și utilitatea cursului educație incluzivă

Reflecții: În baza celor reprezentate în tabelă și figură vom menționa următoarele: cel mai înalt procentaj îl are Itemul 5 - Cursul conține informații suficiente și utile pentru activitatea cu copiii cu cerințe educaționale speciale, 72% din numărul total de 75 de respondenți au menționat aprecierea în foarte mare măsură; următorul Item 7 - a acumulat 70,67% cu calificativul în foarte mare măsură; pe la treilea loc după calitate și utilitate se află Itemul 1 - Cursul Educație incluzivă (EI), este consistent, structurat logic, clar și motivant care a acumulat (62,66%) din numărul total de respondenți. Considerăm necesar să apreciem Itemul 3 - Repartizarea orelor pentru teorie, seminare/laborator și lucrul individual este optimală care a cumulate următorul procentaj la calificativele:

Tabelul 1.1. Repartizarea orelor pentru teorie, seminare/laborator și lucrul individual

În foarte mare măsură	În mare măsură	Suficient	În mică măsură	Deloc
32 (42,67%)	25 (33,33%)	13 (17,33%)	5 (6,67%)	-

Rezultatele cantitative la **dimensiunea B. Calitatea predării cursului** sunt reflectate în tabelul 2. și figura 2.

Tabelul 2. B. Calitatea predării cursului

B. CALITATEA PREDĂRII CURSULUI EI						
		În foarte mare măsură	În mare măsură	Suficient	În mică măsură	Deloc
1.	Titularul cursului EI enunță de la început obiectivele didactice, finalitățile de studiu și urmărește atingerea acestora	47 (76,00%)	17 (22,67%)	1 (1,33%)	-	
2.	Cadrul didactic organizează interesant și eficient activitatea la prelegeri/seminare/laborator	61 (81,33%)	13 (17,34%)	1 (1,33%)	-	
3.	Explicațiile cadrului didactic la prelegeri/seminare/laborator sunt clare	66 (88,00%)	9 (12,00%)	-	-	
4.	În predare cadrul didactic insistă pe aspectele dificile ale cursului (reformulează explicațiile, folosește exemple concrete etc.)	58 (73,33%)	12 (16,00%)	5 (6,67%)	-	-
5.	Cadrul didactic predă cu pasiune și interes	69 (92,00%)	6 (8,00%)	-	-	
6.	Materialele didactice utilizate la curs sunt variate și utile	60 (80,00%)	13 (17,34%)	2 (2,66%)	-	
7.	Prin maniera de lucru, cadrul didactic stimulează gândirea independentă și spiritul critic	57 (76,00%)	18 (24,00%)	-	-	
8.	Cadrul didactic solicită opinia audienților referitor la modul de predare	52 (69,33%)	21 (28,00%)	2 (2,67%)	-	
9.	Cadrul didactic valorifică eficient timpul alocat pentru a explica problematica cursului EI	59 (78,67%)	12 (16,00%)	4 (5,33%)	-	
	Cadrul didactic este punctual la ore	68 (90,67%)	6 (8,00%)	1 (1,33%)	-	

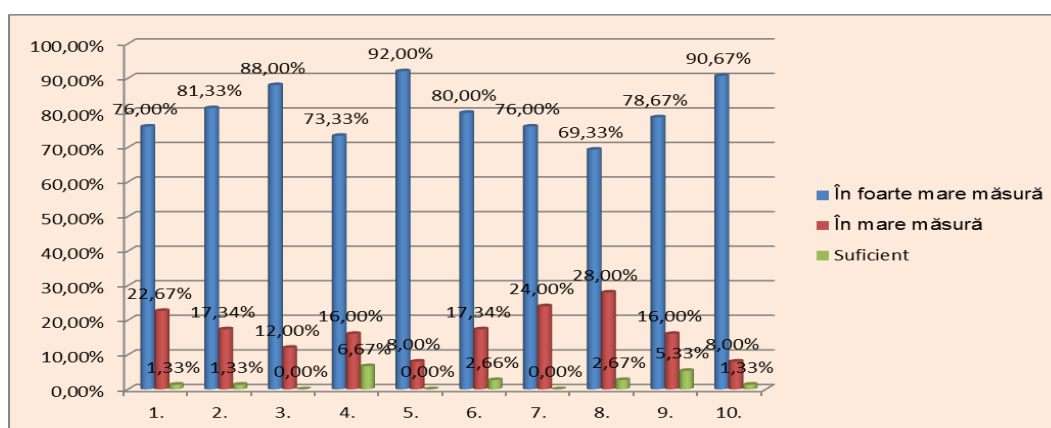

Figura 2. Calitatea predării cursului

Reflecții: Cel mai înalt a fost apreciat indicatorul 5 - Cadrul didactic predă cu pasiune și interes care a cumulat 92% din numărul total de respondenți, apoi urmează indicatorul 10 - Cadrul didactic este punctual la ore și pe al treilea loc este indicatorul 3 - Explicațiile cadrului didactic la prelegeri/seminare sunt clare. Toți acești itemi au fost

apreciați cu calificativul - în foarte mare măsură. La indicatorul 4 - în predare cadrul didactic insistă pe aspectele dificile ale cursului (reformulează explicațiile, folosește exemple concrete etc.) 5 respondenți au bifat ca suficient. În baza răspunsurilor oferite de respondenți putem conchide că calitatea predării cursului este la un nivel înalt, deoarece în foarte mare măsură au apreciat de la 69% până la 92 %.

Rezultatele cantitative la **dimensiunea C. Relația cadru didactic-audient la cursul EI** sunt reflectate în tabelul 3 și figura 3.

Tabelul 3. C. Relația cadru didactic-audient la cursul EI

		În foarte mare măsură	În mare măsură	Suficient	În mică măsură	Deloc
1.	Cadrul didactic stimulează implicarea activă a audienților în activitatea de predare prin acceptarea întrebărilor și intervențiilor acestora	63 (84,00%)	10 (13,33%)	2 (2,67%)	-	
2.	Cadrul didactic are stabilite ore de consultație și este dispus să ofere suport suplimentar audientului la solicitare	61 (81,33%)	12 (16,00%)	2 (2,67%)	-	
3.	Cadrul didactic stimulează interesul audienților și implicarea în activități precum proiecte, conferințe, cercuri științifice, cercetări in domeniul Educatiei Incluzive	64 (85,33%)	11 (14,67%)	-	-	
4.	Prin comportament și atitudini proprii, cadrul didactic a avut o influență pozitivă asupra sistemului meu de valori	64 (81,33%)	8 (10,67%)	3 (4,00%)	-	
5.	Cadrul didactic tratează audienții cu respect și cordialitate	65 (86,67%)	9 (12,00%)	1 (1,33%)	-	

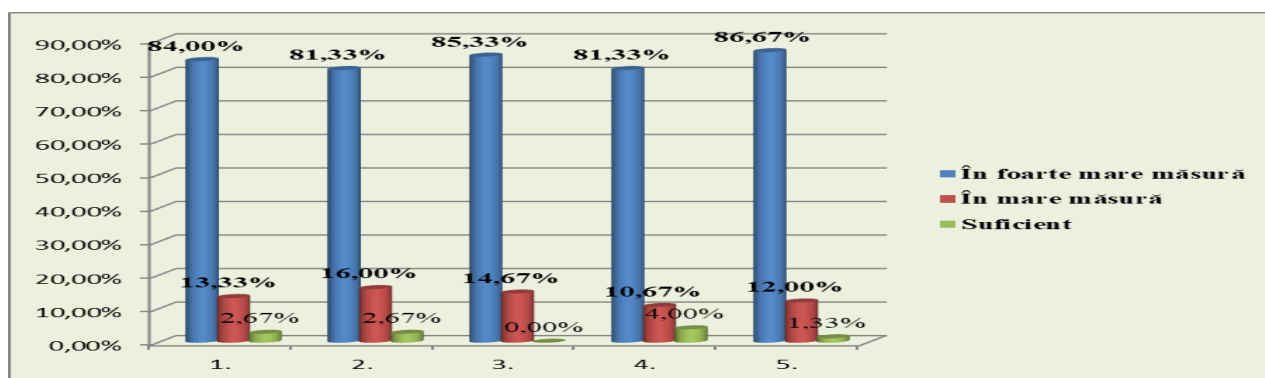

Figura 3. Relația cadru didactic-audient la cursul EI

Reflecții: În baza celor reflectate în tabelă și figură vom menționa următoarele:

Relația cadru didactic-audient la cursul EI este apreciată **În foarte mare măsură** de la 86,67% din numărul total de respondenți până la 81,33%. Acese date ne vorbesc despre o relație bazată pe încredere, stimă și respect reciproc.

Rezultatele cantitative la **dimensiunea D. Dezvoltarea abilităților/competențelor** sunt reflectate în tabelul 4.

Tabelul 4. D. Dezvoltarea abilităților/competențelor

1.		În foarte mare măsură	În mare măsură	Suficient	În mică măsură	Deloc
2.	Cursul EI mi-a oferit cunoștințe suficiente pentru a deveni un specialist informat/pregătit în domeniul EI	44 (58,67%)	25 (33,33%)	6 (8,00%)	-	
3.	La finalizarea cursului EI sunt capabil:	-	-	-	-	
4.	Să cunosc, să înțeleg și să explic principalele documente de politici și acte legislative, teorii, concepții în domeniul EI;	24 (32,00%)	40 (53,33%)	11 (14,67%)	-	
5.	Să studiez experiența internațională și modelele naționale de dezvoltare a practicilor incluzive în învățământul general și să selectez bune practici aplicabile în activitatea curentă	27 (36,00%)	33 (44,00%)	14 (18,67%)	1 (1,33%)	
6.	Să realizez evaluarea nivelului de dezvoltare a copilului	39 (52,00%)	30 (40,00%)	5 (6,67%)	1 (1,33%)	
7.	Să identific particularitățile de dezvoltare a copilului cu CES	45 (60,00%)	22 (29,33%)	8 (10,67%)	-	
8.	Să aplic principiile abordării individualizate în toate activitățile ce vizează procesul educațional	39 (53,42%)	27 (36,99%)	6 (8,22%)	1 (1,37%)	
9.	Să adaptez procesul educațional la necesitățile copiilor cu CES	40 (54,05%)	29 (39,19%)	5 (6,76%)	-	
10.	Să elaborez și să realizez PEI, adaptări curriculare pentru copii cu CES, integrați în învățământul general	32 (43,24%)	31 (41,89%)	8 (10,81%)	3 (4,06%)	
11.	Să valorizez copilul cu CES prin evidențierea potențialului acestuia	40 (53,33%)	28 (37,34%)	6 (8,00%)	1 (1,33%)	
12.	Să cunosc principiile de dezvoltare a parteneriatului socio-educational și ale managementului EI	40 (53,33%)	22 (29,34%)	10 (13,33%)	3 (4,00%)	
13.	Să posed și să formez și altora atitudini și percepții corecte privind EI	45 (60,00%)	24 (32,00%)	6 (8,00%)	-	-
14.	Să colaborez cu colegii, cadre didactice, non-didactice și familiile copiilor în procesul implementării EI	51 (68,00%)	20 (26,67%)	4 (5,33%)	-	
15.	Să devin promotor al EI în școală și în societate	40 (53,33%)	26 (34,67%)	6 (8,00%)	3 (4,00%)	
16.	Să îmi actualizez/completez continuu cunoștințele în domeniul EI	49 (66,22%)	20 (27,03%)	5 (6,75%)	-	
17.	Să-mi dezvolt continuu competențele necesare pentru realizarea/ promovarea EI	51 (68,00%)	20 (26,67%)	4 (5,33%)	-	

Notă: La Itemul D au completat 73 de respondenți;

La Itemul F, G, M - au completat 74 de respondenți;

Reflecții: Analizând rezultatele obținute și reflectate în tabela 4. vom menționa următoarele:

Itemul 1. Tabelul 4.1. Cursul EI mi-a oferit cunoștințe suficiente pentru a deveni un specialist informat/pregătit în domeniu EI răspunsurile respondenților s-au repartizat astfel:

În foarte mare măsură	În mare măsură	Suficient
44 (58,67%)	25 (33,33%)	6 (8,00%)

Deci, vedem că mai mult de jumătate din respondenți au apreciat cu calificativul **În foarte mare măsură**, cam a treia parte din respondenți au apreciat - **În mare măsură** și numai 8% din numărul total de respondenți au apreciat ca suficient. Astfel, am putea menționa temele incluse în cursul EI au oferit cunoștințe suficiente pentru a deveni un specialist informat/pregătit în domeniu EI;

Itemul 2 – Tabelul 4.2. La finalizarea cursului EI sunt capabil: include 15 indicatori. Vom analiza indicatorii la care ponderea în procente au obținut calificativul - În mare măsură.

	În foarte mare măsură	În mare măsură	Suficient
1.Să colaborez cu colegii, cadre didactice, non-didactice și familiile copiilor în procesul implementării EI	51 (68,00%)	20 (26,67%)	4 (5,33%)
2.Să-mi dezvolt continuu competențele necesare pentru realizarea/ promovarea EI	51 (68,00%)	20 (26,67%)	4 (5,33%)
3.Să îmi actualizez/completez continuu cunoștințele în domeniul EI	49 (66,22%)	20 (27,03%)	5 (6,75%)
4.Să posed și să formeze și altora atitudini și percepții corecte privind EI	40 (60,00%)	40 (32,00%)	40 (8,00%)
5.Să identific particularitățile de dezvoltare a copilului cu CES	45 (60,00%)	22 (29,33%)	8 (10,67%)

Deci, vedem că acești indicatori cu calificativul în foarte mare măsură au cumulat de la 68% până la 60%.

În cele ce urmează vom analiza indicatorii cu calificativul **în foarte mare măsură** care au cumulat de la 32% până la 43,24%.

Tabelul 4.3. La finalizarea cursului EI sunt capabil: în foarte mare măsură

	În foarte mare măsură	În mare măsură	Suficient
1.Să cunosc, să înțeleg și să explic principalele documente de politici și acte legislative, teorii, concepții în domeniul EI;	24 (32,00%)	40 (53,33%)	11 (14,67%)
2.Să studiez experiența internațională și modelele naționale de dezvoltare a practicilor incluzive în învățământul general	27 (36,00%)	33 (44,00%)	14 (18,67%) + 1,33% - în mică măsură

și să selectez bune practici aplicabile în activitatea curentă			
3.Să elaborez și să realizez PEI, adaptări curriculare pentru copii cu CES, integrați în învățământul general	32 (43,24%)	31 (41,89%)	8 (10,81%) +(4,06%) în mică măsură

Deci, vedem că acești indicatori cu calificativul în foarte mare măsură au cumulat de la 32% până la 43,24%. Pe viitor în predarea cursului EI să se atragă mai mare atenție la acești indicatori.

Rezultatele cantitative la indicatorul Materialele didactice/tehnologiile didactice utilizate în cadrul cursului Educație incluzivă și nivelul de utilitate a fiecărei componente pentru formarea competențelor sunt reflectate în tabelul 5.

Tabelul 5. Materialele didactice/tehnologiile didactice utilizate în cadrul cursului Educație incluzivă și nivelul de utilitate a fiecărei componente pentru formarea competențelor.

		Nr. răspunsuri	În mare măsură	Parțial	În măsură mică	Deloc
1.	Suporturi de curs	75	71 (94,67%)	4 (5,33%)	-	
2.	Ghiduri metodologice	75	60 (80,00%)	15 (20,00%)	-	
3.	Prezentări PowerPoint	75	66 (88,00%)	9 (12,00%)	-	
4.	Fișe	70	49 (70,00%)	21 (30,00%)	-	
5.	Filme tematice	71	49 (69,01%)	20 (28,17%)	1 (1,41%)	1(1,41%)
6.	Studii de caz	73	64 (87,67%)	9 (12,33%)	-	-
7.	Dezbateri	75	67 (89,33%)	7 (9,34%)	1 (1,33%)	
8.	Asalt de idei	74	62 (83,78%)	10 (13,51%)	2 (2,71%)	
9.	Simularea	73	53 (72,60%)	18 (24,66%)	2 (2,74%)	
10.	Jocul de rol	73	45 (61,64%)	25 (34,25%)	3 (4,11%)	
11.	Lucrul în echipă	75	63 (84,00%)	12 (16,00%)	-	-

Reflecții: Nivelul de utilitate a materialelor didactice/tehnologiilor didactice utilizate în cadrul cursului Educație incluzivă pentru formarea competențelor a fost apreciat astfel:

În mare măsură:

- Cea mai mare pondere în procente o are **Suporturi de curs** care a cumulat 71 de studenți ceea ce constituie - 94,67%;
- Dezbateri – 67 studenți (89,33%)
- Prezentări PowerPoint - 66 studenți (88,00%);
- Studii de caz - 64 studenți (87,67%);
- Lucrul în echipă – 63 studenți (84,00%)
- Fișele, Filme tematice, Simularea și jocul de rol au cumulat de la 61,64% până la 72,60%)

Rezultatele cantitative la indicatorul Opiniile respondenților înainte și după finalizarea cursului sunt reflectate în tabelul 6, 6.1. și Figura 4

Tabelul 6. Opiniile respondenților înainte de finalizarea cursului

Înainte de realizarea/finalizarea cursului EI, în ce măsură erați de acord cu ideea incluziunii elevilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul general?

Nu eram deloc de acord	Nu eram de acord în general	Nu eram de acord într-o oarecare măsură	Eram de acord într-o oarecare măsură	Eram de acord în general	Eram total de acord
1 (1,33%)	4 (5,33%)	16 (21,34%)	27 (36,00%)	12 (16,00%)	15 (20,00%)

Acum, după realizarea/finalizarea cursului EI, în ce măsură sunteți de acord cu ideea incluziunii copiilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul general?

Tabelul 6.1. Opiniile respondenților după finalizarea cursului

Nu sunt deloc de acord	Nu sunt de acord în general	Nu sunt de acord într-o oarecare măsură	Sunt de acord într-o oarecare măsură	Sunt de acord în general	Sunt total de acord
-	-	2 (2,67%)	5 (6,66%)	24 (32,00%)	44 (58,67%)

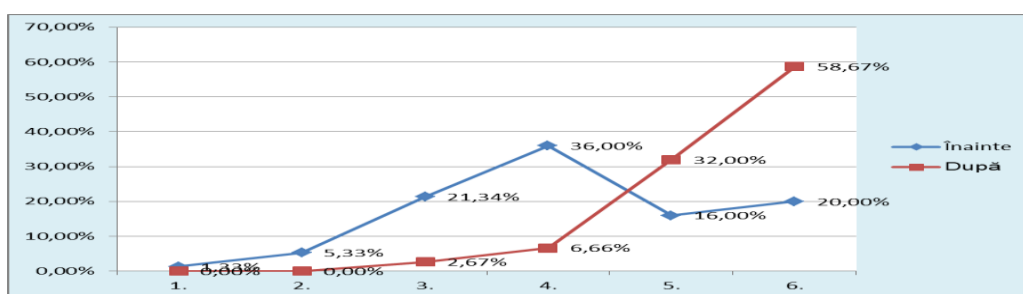

Figura 4. Opiniile respondenților înainte și după finalizarea cursului

Reflecții: înainte de realizarea cursului EI în jurul la 28% din numărul total al respondenților nu erau de acord cu ideea incluziunii elevilor/copiilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul general, după finalizarea cursului EI acest procent s-a micșorat până la 2,67%. Până la realizarea cursului erau de acord în general 16,00%, după finalizarea cursului numărul respondenților s-a dublat – 32%. Dacă până la realizarea cursului erau total de acord – 20% de respondenți, după realizarea cursului de EI s-a ajuns până la 58,67% total de acord. Aceste rezultate ne orientează spre concluzia că mai mult de jumătate din respondenți și-au schimbat percepția și viziunile asupra procesului de incluziune educațională după realizarea/finalizarea cursului de Educație incluzivă.

Opinii și sugestii pentru perfecționarea conținuturilor cursului EI pentru formarea continua a cadrelor didactice:

- În sistemul universitar se atestă, per total, o atitudine pozitivă a cadrelor didactice vis-a-vis de implementarea cursului Educație incluzivă în formarea continuă în domeniul educației incluzive la nivel universitar.
- Cursanții apreciază pozitiv calitatea conținuturilor cursului Educația incluzivă, calitatea predării cursului și cadrul relațional în procesul predării acestuia.

- În opinia cadrelor didactice cursul Educație incluzivă conține informații necesare și utile pentru activitatea cu copiii cu cerințe educaționale speciale.
- Diversificarea strategiilor didactice utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare a cursului Educație incluzivă.
- Fortificarea componentei practice în procesul de predare-învățare a cursului Educație incluzivă.
- Stimularea participării cadrelor didactice din învățământul preșcolar și primar în realizarea cercetărilor în domeniul educației incluzive
- Dezvoltarea parteneriatelor universității cu instituții de învățământ preuniversitar cu practici incluzive cu desemnarea acestora în calitate de baze pentru diseminarea practicilor pozitive în rândurile cursanților.

Referințe bibliografice:

1. Codul Educației al Republica Moldova. Articolul 126. Chișinău: cod nr. 152 din 17.07.2014. 13
2. CUCOȘ, C., *Pedagogie*. Iași: Editura Polirom, ediția a III-a, 2014. 536 p. 24
3. GUȚU, VI., CARA, A., *Cadru de referință în elaborarea standardelor de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul secundar general din RM*. În: <http://studiamsu.eu/wpcontent/uploads/06-p-30-33.pdf>, 2007. (vizitat 24.06.2019). 195
4. HADÂRCĂ, M. *Perspectiva axiologică asupra educației în schimbare*. Chișinău: IȘE, 2011. 181 p. 53
5. Hotărârea nr. 270 din 13.04.2007 cu privire la aprobarea Concepției sistemului informațional educațional. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.04.2007. nr 051. 54
6. ȚAP, E., *Formarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice și dezvoltarea sistemului informațional de formare continuă*. În: Materialele Conferinței de totalizare a muncii științifico-didactice a corpului profesoral-didactic pentru anul 2011. Vol.I. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2011. pp. 275-280. [115, p. 106].